

K R O N I K A

Ciril Stani

JANKO GLAZER, PESMI

Pri mariborskih Obozorjih so nedavno tega izšle *Pesmi Janka Glazerja*, ki jih je izbrala, uredila in jim spremno besedilo ter pojasnila napisala pesnikova hčerka *Alenka Glazer*. Zajetna knjiga, ki obsega nekaj manj kot štiristo strani, nosi letnico 1993, torej v znamenju stoletnice pesnikovega rojstva. Poleg pesmi iz Glazerjevih zbirk (*Pohorske poti*, 1919, *Čas – kovač*, 1929, *Ob jesenskem ekvinokciju*, 1946), in pesmi iz dveh izborov (*Pesmi in napisi*, 1953, *Pohorje*, 1968), ki dotlej niso bile zbrane ali objavljene, a so v dveh izborih upoštewane, prinaša sedanja zbirka tudi nekatere pesmi, ki so bile objavljene samo v revijah ali pa so bile v rokopisu. Objavljena je tudi precej obširna Glazerjeva epigramatika. Pred nami je tedaj domala sklenjeni Glazerjev pesniški opus in priložnost za vnovični premislek o pomenu, izvirnosti in razsežnosti njegove pesniške ustvarjalnosti od intimne lirike prek priložnostnih pesmi do epigramov.

O literarnem delu prenekaterega pesnika se radi usidrajo takšni ali drugačni vrednostni in označevalni stereotipi, ki potem meglijo njegov pravi obraz. Janka Glazerja so pogosto prikazovali kot tipičnega pesnika pohorskega sveta, njegovih zamišljenih poti in pejsažev, a je bila ta oznaka hudo pomanjkljiva in tudi krivična, površno branje njegovih pesmi pa je lahko marsikaterega bralca zapeljalo, da je bil tudi sam takega mnenja. Seveda je pohorsko okolje s svojim pokrajinskim ozadjem živo in trajno navzoče v tej poeziji, a le kot motivno barvita podlaga, na kateri sta klili in se razvijali njegova samosvoja in izvirna misel in podoba. Janko Glazer je bil resnično ves zakoreninjen v domačem okolju, v svojem kmetskem rodu in odnosu do narave, njegova pesem je črpala moč iz življenjske resničnosti, vendar zmerom in izključno samo iz pristnega doživetja, brez katerega pesmi ni napisal, seveda pa hkrati vpeta v motivni in izrazni svet tega ambienta. Poudarjam: vselej iz nazornega, navadno hipnega doživetja s čustvenimi in miselnimi prvini, ki so hkrati, kot je pesnik sam rad povedal, dobile v njegovi zavesti tudi že dovolj natančno izrisano izrazno in oblikovno podobo. Na papir jo je prenesel le po imperativu notranje nuje in če je bil prepričan, da ima kaj povedati. Sicer je raje molčal. Artistična razsežnost sama po sebi je bila zanj sekundarne narave, vendar je hkrati res, da je bil sila občutljiv za to, da je bila vsaka in po njegovem prepričanju prava beseda na pravem mestu. Pri prenekateri pesmi je še leta po njenem nastanku spremenil to ali ono besedo, jo zamenjal z drugo, če je po njegovem prefinjenem čutu bolj avtentično izražala čustvo in misel. Zunanja podoba je bila zmerom samo orodje za iskreno

izpoved. Bil je zelo daleč od zgolj zunanje impresije, pesem mu je bila zmerom izpoved doživetja lastnega, intimnega sveta, njegovih marsikdaj bolečih nasprotij in protislovij ter njihovih razreševanj. Bila mu je živ organizem, izhajajoč iz življenjske realnosti, a hkrati tudi novum. Posvetilo iz leta 1953, ki stoji na začetku pričujoče knjige, to nazorno osvetljuje:

Nemara poznate te klance in frate –
a če jih tudi ne poznate:
to niso posnetki samó in odtisi,
so novi narisi, so sčca zapisi.

Urednica *Glazerjevih Pesmi Alenka Glazer* je poleg ureditve knjige ter informativnih pojasnil in dodatkov prispevala obsežno in zelo tehtno razpravo z naslovom *K branju Glazerjeve poezije*. Naslov razprave implicira možnost različnih branj in videnj teh pesmi. Avtoričino branje se vsekakor trdno opira na temeljito poznavanje gradiva, torej predvsem na poezijo samo, nič manj pa tudi na vsestransko poznavanje življenjskih okoliščin nastajanja pesmi, nadrobnega in tenkočutnega razbiranja snovnih, vsebinskih, idejnih, etičnih, oblikovno izraznih prvin Glazerjevega pesniškega ustvarjanja, pa tudi njegovega lastnega preudarjanja o svoji poeziji in poeziji drugih pesnikov. Glazer je v mnogih člankih, pismih in razpravah veliko razglabljal o skritih vzgibih pesniškega snovanja in bil v tem zelo občutljiv in izjemno natančen. Ni naključje, da je *prof. dr. Anton Trstenjak* v svoji *Psihologiji ustvarjalnosti* zelo obširno navajal ob drugih avtorjih tudi in prav Janka Glazerja. Tudi urednica pričujoče knjige je v svoje Branje vključila nekaj pesnikovih meditacij na to temo, ki so tudi za razumevanje in dožemanje Glazerjeve pesniške besede pomembne in ilustrativne. Tako je tudi s pesnikovo razmišljajočo besedo podkrepila svojo analizo. Kot enega izmed temeljev pesnikovih izpovedi je označila zrenje vase, meditacijo o sebi. S preudarki o posameznih pesmih, o njihovi genezi, o tem, kako je pesnik v svojem ustvarjalnem procesu razpletal marsikdaj mučne notranje napetosti, je razprla pogloblitve poteze Glazerjevih pesmi, v katerih se v slehernem stihu izpričuje spoznanje mladega pesnika: spoznati in priznati življenje, kakršno je, a hkrati ostati v sebi, kar si.

Za ilustracijo Glazerjevega pogleda na pomen in smisel pesniške stvarilnosti naj ob koncu citiram odlomek iz enega njegovih zapisov, ki je nastal v letu 1966 in je naveden tudi v teh Pesmih:

»Umetnina nastane iz življenja. To ji daje tisto človeško, obče človeško substanco, ki jo napravi človeško dostopno. Brez tega bi je razen avtorja samega nikdo ne mogel dojeti, nikomur bi ne mogla ničesar povedati, za nikogar ne bi imela pomena. To bi bil larpurlartizem v najskrajnejši obliki, pravzaprav že ne več umetnost zaradi umetnosti, ampak zaradi umetnika, zaradi avtorja samega (...). Rekel sem, da mora umetnina nastati iz življenja. A to ne pomeni, da je umetnina samo posnetek življenja.

S tem, da umetnik to, kar mu je življenje dalo, izoblikuje v umetnino, je ustvaril nekaj novega, nekaj, česar prej ni bilo in česar v življenju ni.«

Kako takšne misli, kako takšna poezija, kot je Glazerjeva, korespondirajo z današnjim časom, z današnjim svetom? Občutljiv bralec bo v Glazerjevi poeziji odkrival iskreno, neponarejeno, kleno pesniško besedo in živo, izvorno izpoved človeškega srca.